

ROL laat proeven zien

Virusvrij lelieras biedt kans verduurzaming

Hoewel het voortbestaan van stichting ROL op losse schroeven staat, is het onderzoek naar een toekomstbestendige lelieteelt nog springlevend. Tijdens de jaarlijkse open dag op 30 augustus mochten belangstellenden een kijkje nemen in het proefveld in Vledder. Daarnaast deelde ROL de uitkomst van haar sortimentsonderzoek naar virusbestendige cultivars.

Tekst: Koen van Wijk | Fotografie: René Faas, Koen van Wijk

Twee belangrijke virusziekten in lelie zijn het Leliemozaiekvirus (LMOv) en Lelielatentvirus (LSV). Een aantasting met LSV remt de groei waardoor planten korter blijven en de bloemen kleiner. Dit virus, verspreid via luizen, kan een flinke opbrengstderiving veroorzaken. Met LMOv-besmette bollen zijn in de broeierij waardeloos en de kwaliteit van LSV-besmette bollen is lager dan van gezonde bollen. De virusbestrijding vraagt nu om wekelijks gewasbe-

handeling met insecticiden en minerale oliën. Vanwege de virusproblematiek heeft stichting ROL (Regionaal Onderzoek Lelieteelt in Noord- en Oost-Nederland) er jarenlang bij de Bloembollenkeuringsdienst (BKD) op aangedrongen om de virusbestendigheid van het bestaande assortiment lelies eens nader te onderzoeken. Er zijn namelijk grote verschillen tussen de vatbaarheid voor LSV en LMOv tussen de diverse cultivars. Uiteindelijk is dit onderzoek in 2022

van start gegaan. Aan de basis lag het verzamelen van informatie over de vatbaarheid van het assortiment van de BKD. „Hier kwam een selectie uit van zo'n twintig soorten die al zeven jaar niet besmet zijn geraakt met LMOv of LSV. Die informatie hebben we aangevuld via een enquête onder veredelaars en kwekers over de minst virusgevoelige cultivars. Vervolgens hebben we een lijst van sterke soorten samengesteld en daarvan bollen opgeplant op ons proefveld in Vledder. We wilden de virusgevoeligheid zelf objectief kunnen testen”, vertelt voorzitter Hans Kok van stichting ROL. Het is mooi dat deze groep zowel LA's, OT's en Oriëntals bevat, geeft hij aan.

Het veldonderzoek loopt in 2024 voor het tweede seizoen en de bezoekers konden tijdens de open dag in Vledder de aanpak beluisteren. Ook zijn de uitkomsten na het eerste seizoen gedeeld. De cultivars zijn in twee gedeelten opgeplant. In een deel zijn de lelies alleen met minerale olie behandeld en in een ander deel zijn ze helemaal niet tegen virus behandeld. Tussen de diverse proefveldjes zijn ook viruszieke bollen geplant om de virusdruk te verhogen, zodat de gewassen serieus op de proef zijn gesteld. De opbrengst van vorig seizoen is dit jaar opnieuw opgeplant.

TIEN VIRUSVRIJE CULTIVARS

In maart zijn de bollen door BQ Support getoetst op LMOv en LSV. „Daaruit bleken tien soorten die met olie behandeld waren

Na mechanisch wieden is overgestapt op middelen met een lage milieubelasting.

Voorzitter Hans Kok van stichting ROL: „We wilden de virusgevoeligheid zelf objectief testen.”

vrij van virus. Van de geheel onbehandelde lelies waren er ook nog zes vrij van virus”, vertelt Kok. Dat is minder dan de selectie waarmee is gestart, maar toch een heel waardevol resultaat, stelt hij. „Vooral voor veredelaars. Dit is uitgangsmateriaal waar zij verder mee kunnen in hun zoektocht naar virusbestendige rassen”, verwacht hij.

Overigens was niet iedereen in de sector enthousiast over het onderzoek naar virusbeperking, omdat informatie delen hierover gevoelig kan liggen. „Wij krijgen weleens het verwijt van kwekers en handelaren dat de virusbeperking bij de minst betalende soorten zit. De gevoeligste soorten zijn vaak commercieel het meest interessant.”

Het duurde een paar jaar voordat dit onderzoek van de grond kwam. Aanvankelijk wilde de BKD geen informatie vrijgeven over virusgevoeligheid per cultivar, laat Kok weten. „Toen we eenmaal wel zover waren, werd ons onderzoeksvoorstel afgekeurd door de KAVB-productgroep lelie. Uiteindelijk heeft Vertify het onderzoek voor eigen rekening opgepakt, omdat zij net als wij vinden dat de liliesector deze richting moet inslaan om te verduurzamen.”

NIEUWE ROL-PROEF

Verduurzaming van de lelieteelt staat centraal bij ROL en dit wordt gezien de oplopende maatschappelijke druk en de inkrimping van het middelenpakket elk

jaar urgenter. Er liggen op dit terrein meer uitdagingen dan beheersing van virusdruk. Dit seizoen is ROL daarom een nieuw, driejarig onderzoek gestart waarin alle maatregelen die inmiddels bekend zijn in één proef worden toegepast. Onder de naam 'Toekomstbestendige lelieteelt' combineert ROL samen met uitvoerders Vertify en Delphy duurzame methoden voor onkruidbeheersing en vuur- en virusbestrijding. Het gewas is alleen met minerale oliën en fungiciden behandeld. De proef is verdeeld in drie blokken, waarvan één gangbare teelt en twee toekomstbestendige 'bedrijfssystemen'. Er zijn zes cultivars genomen, uit elke categorie twee. Bij één blok is mechanische onkruidbestrijding toegepast middels wiedeppen, tot aan het koppen. Daarna is overgestapt op middelen met een lage milieubelasting. In het andere toekomstbestendige blok is ruggenteelt toegepast.

„Bij de ruggenteelt kun je aanaarden, waardoor je het onkruid aan de zijkan-ten wegtrekt. De wiedepp is ook ingezet voor bovenop de ruggen, maar dat was geen succes”, licht Kok toe. Achteraf is te concluderen dat het blok er met wiedeppen beter voorstaat dan de ruggenteelt. Vanwege het langdurig natte weer was de onkruiddruk hoog.

De vuurdruk liep in de loop van de zomer op, maar dit week weinig af van de gangbare teelt. „In de Oriëntal en OT hybriden wordt helemaal niet tegen vuur gespo-ten. In de LA hybriden hanteren we een

Onderzoek na kwart eeuw ROL

Dit jaar viert stichting ROL het 25-jarig bestaan, maar vanwege de ongewisse toekomst heerst er geen feeststemming. Net als een jaar geleden is nog altijd onduidelijk in welke vorm en onder welke vlag de activiteiten van ROL voortgezet worden.

Medio 2023 leefde er de hoop en verwachting dat het lelieonderzoek in Noord-oost-Nederland aansluiting zou vinden bij het Fieldlab Bol, dat zijn basis heeft in Noord-Holland. Dit nog jonge initiatief van duurzame bollentelers was net gestart met een onderzoekstraject met Europese financiering. ROL als dependance in het Noord-oosten bleek echter in praktisch opzicht te ver en de samenwerking kwam niet tot stand.

Een jaar geleden zei voorzitter Hans Kok dat de stichting geen nieuw onderzoek meer zou oppakken. Toch is dit jaar alsnog het driejarige onderzoek 'Toekomstbestendige lelieteelt' gestart. De stichting kan dit integrale onderzoek uitvoeren dankzij financiering van de Stichting Bloembollen Onderzoek en daarnaast zijn er nog de bijdragen van honderd donateurs. Het bestuur gaat binnenkort in gesprek met kwekers en donateurs over een andere invulling en constructie.

waarschuwingssysteem; dit leidde tot een halvering van de inzet van fungiciden, een mooi resultaat”, vindt de ROL-voorzitter.

„Het is nog te vroeg om te zeggen wat het doet met de opbrengst. We streven naar 75% minder gewasbeschermingsmiddelen. In hoeverre je daarbij een lagere opbrengst kunt accepteren, moet de teler beoordelen. De kosten aan middelen en arbeid zijn immers ook lager.”

Ze willen de proef volgend seizoen wat bijschaven. Zoals in plaats van gangbaar uitgangsmateriaal gebruiken, ook kleine maten bollen uit de aankomende schone oogst opplanten voor een zuiverder beeld. Daarbij overweegt ROL de toepassing van druppelirrigatie, wat voordelen heeft voor de watergift, precisiebemesting en beperking van ziektedruk.

De andere proeven die tijdens de open dag toegelicht werden zijn: PPS: Lelieteelt onkruidvrij van Vertify, onderzoek naar vuur, vuurgevoeligheid, onkruid en Biostimulanten van Agrifirm-GMN/Vertify, Warmwaterbehandeling van Syngenta en de PPS bollen, bodem en aaltjes van WUR/Vertify. ♦